

25 let agendy Women, Peace & Security

Jak se agenda WPS implementuje v Česku? A do jakých témat může zasahovat?

O čem je agenda WPS?

Agenda Ženy, mír a bezpečnost (Women, Peace and Security, WPS) je **globální rámec**, který uznává, že vojenské konflikty dopadají neúměrně a výrazně více na ženy a dívky než na muže a chlapce a že adekvátní účast žen v mírových procesech je nezbytná pro prevenci a ukončování konfliktů a zachování bezpečnosti. Základ agendy WPS byl položen **rezolucí č. 1325**, kterou přijala Rada bezpečnosti OSN v roce 2000.

Jaké benefity vyplývají pro Česko z agendy WPS?

Agenda WPS poskytuje rámec a nástroje, které pomáhají lépe reagovat na **současné bezpečnostní, sociální i politické výzvy**, včetně migračních vln nebo světových konfliktů. Implementace čtyř pilířů WPS zároveň přispívá k posilování právního a sociálního státu, zvyšování povědomí o sociálně-ekonomických nerovnostech a tím i **dává příležitost** k prosazení systematické změny, která podporuje dlouhodobou stabilitu, rovnost a inkluzi. Konkrétně je agenda WPS pro Českou republiku relevantní, například v případě podpory ukrajinských žen a dětí, které musely odejít ze země kvůli válce.

Proč by nás měla agenda WPS zajímat?

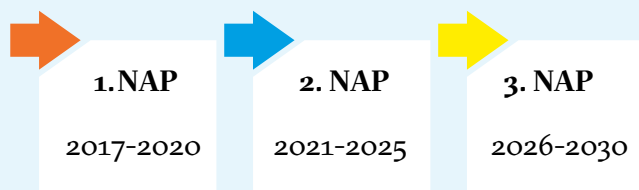
1) Ženy a dívky jsou neúměrně ovlivňovány konflikty. Ženy a dívky jsou zasaženy **nerovností a diskriminací**, které se v době konfliktu ještě zhoršují. Z násilnění, únosy, nucená prostituce, nucená sterilizace a sexuální otroctví se stávají stále častějšími formami násilí během konfliktů. Navíc se **normalizací násilí** během války a po ní zvyšuje počet případů násilí v partnerských vztazích a dětských sňatků.

2) Inkluzivní přístup k mírovým procesům přináší **udržitelnější mír pro všechny**. Výzkumy ukazují, že když jsou ženy smysluplně zapojeny do mírových procesů, s větší pravděpodobností se dosáhne dohody, která je následně dlouhodoběji dodržována. Nejde přitom pouze o zastoupení žen v mírových delegacích a ve vojskách, ale také o **zapojení** zástupkyň občanské společnosti, které často mají nejlepší povědomí o lokálním kontextu a potřebách komunity.

3) Bezpečnost neznamená jen zabezpečení hranic států. Agenda WPS bere v potaz, že pro zajištění skutečné bezpečnosti je potřeba dosáhnout **odolnosti, bezpečí a prostoru pro rozvoj** v rámci společnosti. Toto pojetí bezpečnosti tak bere za důležité i boj proti chudobě, genderově podmíněnému násilí nebo marginalizaci. Kromě toho agenda WPS uznává, že ženy a dívky a muži a chlapci vnímají bezpečnost a potřeby s ní spojené **rozdílně**.

Co je to národní akční plán v českém kontextu?

Agenda WPS je do praxe převáděna prostřednictvím členských států, a to konkrétně skrze implementaci různých **akčních plánů** – jak národních, tak i regionálních (např. na úrovni EU).

Národní akční plán (NAP) = uvádí teoretické rámce do praxe prostřednictvím definování konkrétních, měřitelných a časově vymezených cílů pro jednotlivé složky státní správy a další relevantní aktéry.

Agenda WPS je mimo jiné zakotvena ve Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. Realizaci koordinuje **MZV ČR** (Odbor OSN) ve spolupráci s MO, MV, MS a MZ, ÚV, neziskovým sektorem a akademickou sférou.

WPS není agenda pro ženy a dívky, ale pro celou společnost

Agenda se netýká jen žen a dívek. Upozorňuje mj. na nutnost uznat i **specifické způsoby**, kterými konflikty ovlivňují muže a chlapce. Také je třeba analyzovat tradiční maskulinní vzorce, které vedou k násilí. **Účinné zapojování mužů a chlapců** přispívá k transformaci tradičních genderových rolí a k posilování rovnosti jakožto **předpokladu trvalého míru** a bezpečnosti.

Nutnost intersekcionalního přístupu

Při implementaci WPS agendy je důležité vzít v potaz, že genderová nerovnost a diskriminace má **různé formy** a může se **protínat** s dalšími formami diskriminace. Např. ženy z menšinových komunit, se zdravotním postižením nebo LGBTQI+ osoby čelí bezpečnostním hrozbám a rizikům odlišným způsobem, který odráží jejich **specifické životní zkušenosti** a postavení ve společnosti.

Třetí národní akční plán ČR obsahuje čtyři strategické cíle, které jsou v souladu s čtyřmi pilíři agendy WPS.

participace

= posílení rovného zastoupení žen ve strukturách státu spojených s bezpečnostní politikou

– **např.** sledování zastoupení žen na zahraničních misích, na vedoucích pozicích příslušných ministerstev, v armádě a ozbrojených složkách

prevence & ochrana

= prevence a boj proti všem formám genderově podmíněnému násilí jakožto předpokladu pro budování odolnosti

– **např.** ochrana přístupu k reprodukční spravedlnosti, a to i pro migranty a migrantky; boj proti genderově podmíněným dezinformacím; zahrnutí genderové dimenze do řešení rizik spojených s klimatem; ochrana lidských práv

gender mainstreaming

= posilování genderového hlediska při implementaci politik souvisejících s mírem a bezpečností

– **např.** vzdělávání a školení příslušných pracovníků a pracovníc ministerstev a příslušníků a příslušnic ozbrojených sil ČR; šíření povědomí o agendě WPS; podpora mezinárodních struktur prosazujících agendu WPS

asistence & obnova

= poskytnutí a podpora adekvátní rozvojové a transformační spolupráce a humanitární pomoci, která směřuje na potřeby žen a dívek

– **např.** zapojení genderové perspektivy do všech fází rozvojových a transformačních projektů, podpora žen a dívek v konfliktních a postkonfliktních kontextech

zdroje:

autorky: Barbora Trčková (barbora.trckova@amo.cz)
& Štěpánka Lukešová (stepanka.lukesova@amo.cz),
Asociace pro mezinárodní otázky

editorky: Barbora Kolečková, Eva Valentová,
Irena Hůlová, Kateřina Botová, Pavlína Janebová